

Prema svim ovim jasnim dokazima nauke i vjere u uskrsnuće, premda knjiga Mudrosti ne govori o tom izričito, ne može se s nekim protestantima zaključivati, da bi pisac Mudrosti nauk nijekao ili da nije postajao u njegovo doba. Katolici se slažu u tom, kad vele, da pisac Mudrosti ne samo nije protivan, uskrsnuću, nego tu nauku pretpostavlja: iz nje proizlaze, s njom su povezane mnoge druge. Tako 16, 13—14. tvrdi, da Bog može uskrsnuti; 4, 20—5, 23. govor je o zadnjem sudu, pred kojim nužno, po nauci sviju knjiga i prije i poslije Mudrosti, dolazi uskrsnuće. Schütz odbija Weberovo mišljenje, da bi knj. Mudrosti bila farizejski polemički spis protiv Saduceja. Zaključak Schützeve knjige je kratka, ali ujedno i precizna sinteza čitavog djela.

Bibliografija nije velika. On navodi samo glavnu bilo to komentari čitave knj. Mudrosti bilo posebne studije. K navedenim bi djelima možda još spadala i ona Schmidtova, pa Lesetré, *Le livre de la Sagesse*, Paris 2, izd. 1896. i Moulton, *Ecclesiastes and the Wisdom of Solomon*, New York 1903, jer su ovi mnogo sakupili i služili daljnjem proučavanju. Stvarni indeks bi olakotio upotrebu knjige i konzultiranje, a još više istaknuo pojedinosti, koje se obrađuju, jer sami naslovi poglavlja su premalo i ne mogu dovoljno istaknuti sadržaja. Međutim već sama stvar, novi način obradbe mora zainteresirati naše teološke krugove.

Ponosim se svojim dragim kolegom i čestitam na uspjehu. O uspjehu nije bilo moguće ni sumnjati: osim opće spremne stekao je i stručno znanje na Papinskom Biblijskom Institutu u Rimu, gdje je postigao i licencijat biblijskih nauka. Tim veće važnosti je njegovo djelo, jer osim konstatacije stanja na koncu Starog Zavjeta, uvodi nas i u razumjevanje vanjskih faktora, koji utječu na eshatologiju Novog Zavjeta. Dogmatičarima također daje dobru knjigu na konzultiranje u traktatu *De Novissimis*, jer je obradba po originalu.

Kongres franjevačkih slavenskih profesora u Zagrebu.

Dr. N. Kolarek.

Prvi kongres franjevačkih slavenskih profesora, održan od 25. do 29. rujna o. g. u Zagrebu, imao je biti, po zamisli priređivača, više interna proslava 700 godišnjice djelovanja franjevaca među Hrvatima. Ali tačnije je ocjenjivanje značenja franjevačkog naučnog i pastoralnog rada u povijesti Hrvata zahtijevalo, da se kongresu dade mnogo širi okvir. Tome je, uz sve ostalo, pridonijelo i prisustvovanje generala franjevačkog reda preč. o. Leonarda M. Bello, koji je, dovršivši posjet svima hrvatskim franjevačkim provincijama, osobno otvorio naučna predavanja kongresa. Zagrebačka je

katolička i nekatolička javnost s velikim simpatijama pratila tok kongresa. Visoki crkveni dostojanstvenici preuzv. gg. nadbiskupi zagrebački i beogradski, biskup banjalučki, pretstavnici zagrebačkog sveučilišta, rektor Dr. S. Hondl; dekan bogoslov. fakulteta Msgr. dr. S. Bakšić, svojim govorima, su iskazali kongresu punu pažnju.

A prvi je kongres franjevačkih slavenskih profesora tu pažnju, po stvarnom radu i svojim tendencijama, potpuno zaslužio.

On je imao biti početak sustavnog rada oko obnove franjevačke skolastičke škole, koja je pod vodstvom Aleksandra Haleškoga, sv. Bonaventure, te naročito Duns Skota, tvorila bitnu komponentu srednjovjekovnog skolastičkoga naučnog rada. Glavni pokretač kongresa, o. dr. Karlo Balić je to izrijeком istaknuo, označivši kao cilj kongresa: »Slavenski franjevački profesori nastojat će da na svojim kongresima prouče prošlost svoje škole i odnošaj svojih učilišta prema toj školi. Trebat će stvoriti realnu, historijsku sliku franjevačke škole 13. i 14. vijeka, proučiti odnošaj ne jednoga nego stotine franjevačkih pisaca srednjega vijeka prema piscima drugih Redova i drugih škola, označiti utjecaj franjevačke škole na slavenske narode kroz prošle vjekove, aplicirati životna načela skolastične znanosti današnjim prilikama i današnjim potrebama.« (Katolički List. 1935., 36, 444.)

U naučno teoretskim predavanjima prvi je kongres jasno zacrtao pravac tom nastojanju franjevačkih slavenskih profesora. Prvak franjevačke škole Duns Skot dominirao je u svim predavanjima. Po tome je kongres, u stvari, bio prvi skotistički kongres naših dana. Nauka Duns Skota je označena kao zastava, za kojom stoji čitava franjevačka škola. A to zato, jer Duns Skotova nauka najvjernije izražava ideale specifično franjevačkog gledanja na život, osobito Franjinu kristocentričnost. Ta je misao jezgra uvodnog predavanja u kongresni rad, što ga je održao o. dr. Karlo Balić pod natpisom: »Skolastična škola u prošlosti i sadašnjosti.« Potrebno je naglasiti, da nastojanja obnovljene franjevačke škole, dotično skotizma idu, prije svega, za tim, da izdaju kritična djela Duns Skotova. To je prvi preduvjet i za pravilno shvatanje Skotovo i za uklanjanje brojnih zamjeraka koja se upravljaju na njegovu nauku. Sveuč. profesor dr. S. Z i m m e r m a n n je u predavanju: »Razne tendencije u suvremenoj filozofiji«, među ostalim, prikazao Skotov nauku o spoznanju Boga, kao dokaz, da među franjevačkom i tomišćkom školom nema fundamentalne razlike i, ujedno, da je neosnovana poredba, koju neki prave među religijskom filozofijom Kantovom i Duns Skotovom. U vrlo zanimivom i živom predavanju »Aplikacija Duns Skotovih principa u našim teološko-filozofskim predavanjima« je o. dr. Kapistran V y s k o č i l (Prah) sintetički prikazao glavna obilježja skotizma i način, kako ih je Duns Skot primjenio na filozofiju i teologiju. O stavu modernih filozofa prema Skotu je govorio o. dr. A n g e l i k T o m i n e c (Ljubljana). Baš na temelju analize njihova držanja, došao je predavač do zaključka, da je po-

manjkanje autentičnih djela Skotovih glavni razlog, zašto su neki moderni pisci u protivnosti sa Skotom. U vezi s tom mišlju su bila predavanja o. dr. Jul. Kedziora (Lavov) »Razvoj skotističke literature u Poljskoj«, te o. dra K. Balića »Povijesno proučavanje skolastičke teologije i filozofije u naše doba«. Oba su predavanja pokazala, od kolikoga su značenja povijesna proučavanja skolastičkih, napose, skotističkih pisaca za pravilno shvatanje integralne skolastike. Pri tom su ukazali na veliko blago rukopisa skolastičnih pisaca, koje je pohranjeno u našim samostanskim knjižnicama, te Metropolitanskoj biblioteci u Zagrebu. Vrlo je dobra i, sigurno, plodonosna sugestija, koju je kongres oduševljeno prihvatio, da se katalogiziraju rukopisi i inkunabula Metropolitanske biblioteke i samostanskih knjižnica po Hrvatskoj. Niz sintetičkih prikaza o Skotu dao je o. dr. Bonaventura Radonjić (Sinj) »Skotistička filozofska sinteza«.

I specijalna su pitanja Skotove nauke došla na kongresu do izražaja. O. dr. Teofil Harapin je obradio »Duns Skotova nauka o preodređenju Kristovu«, gdje je pokazao, kako je Skotova nauka o tom pitanju plodno djelovala na razvoj teologije i kako je zastupana kod suvremenih teologa. Najzahvalnije poglavlje Skotove teologije »Duns Skot i dogma Bezgrješnog Začeca« je prikazao o. dr. Petar Grabić. Konačno, Skotova nauka o uzročnosti sakramenata je iznesena po o. dru Leonardu Tataru (Krakov).

Kongres je raspravio i neka didaktičko-pastoralna pitanja nastave u franjevačkim učilištima. Tako je o. dr. Vitomir Jeličić (Rim) »Naša teološko-filozofska učilišta prema najnovijim crkvenim odredbama« zastupao mišljenje, da se pod »ratio, principia et doctrina S. Thomae« razumijevaju metoda i ona načela sv. Tome, koja su zajednička svima skolasticima. Prema tome, nijesu isključena mišljenja pojedinih škola unutar skolastike. I franjevačka škola može slobodno raditi u duhu svojih predaka. O filozofskom studiju napose je govorio o. Urban Talijski, a o spremanju je franjevaca za suvremeni pastoralni rad dao opsežni referat o. dr. Ante Jelavić. Sva su tri predavanja imala zadaću, da postave na doličnu visinu svestrani studij franjevačkog podmlatka.

Prvi je, dakle, kongres franjevačkih slavenskih profesora postavio opsežni program rada. Da taj rad bude trajno iznova probudivan, u tu je svrhu osnovano Društvo franjevačkih slavenskih profesora. Kongresisti su prihvatili statute društava i izabrali prvu društvenu upravu. Društvo će svake druge godine priređivati kongrese, organizovati izdavanje znanstvenih publikacija.

Ozbilnom i predanom radu franjevačkih profesora valja čestitati na vrlo uspjelom kongresu i željeti, da njihova nastojanja donesu obilnih plodova u duhu slavnihi tradicija franjevačke škole, a na procvat skolastičke filozofije i teologije.